

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ

"Παιδιά σε κίνδυνο"

(Ο Ρόλος του Σχολείου στην Προάσπιση
των Δικαιωμάτων του Παιδιού)

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΑΓΩΓΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

ΔΔΕ: Β', Γ', Δ' Αθήνας, Δυτικής Αττικής & Πειραιά

ΔΠΕ: Α', Β', Γ', Δ' Αθήνας, & Δυτικής Αττικής

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΥΓΕΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Δ/ση Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας

21 & 22 Φεβρουαρίου 2020

Κτίριο Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων, Ερμού 134

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ

"Παιδιά σε κίνδυνο: ο ρόλος του σχολείου στην προάσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού"

Παρασκευή 21 Φεβρουαρίου 2020, 16:30 -18:10

16:30-16:40

Χαιρετισμοί

16:40 - 17:00

Προστασία των παιδιών από την θυματοποίηση: σύγχρονες αντιλήψεις και η εμπειρία της Επιτροπής Λανζαρότε του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των παιδιών από την σεξουαλική βία και εκμετάλλευση

Γιώργος Νικολαΐδης

Ψυχίατρος, Πρόεδρος της Επιτροπής Λανζαρότε του Συμβουλίου της Ευρώπης, Διευθυντής της Διεύθυνσης Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού

17:00-17:10

Ερωτήσεις

17:10 - 17:30

Κακοποίηση και Παραμέληση Παιδιών: Οδηγίες για την αναγνώριση και τη διαχείριση των περιπτώσεων από τους εκπαιδευτικούς

Ανθή Βασιλακοπούλου,

Κοινωνική Λειτουργός, MSc, Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού

17:30-17:40

Ερωτήσεις

17:40 - 18:00

Από το τραύμα στην ευαλωτότητα: η καταγραφή της τραυματικής εμπειρίας και οι συνέπειές της στην ψυχική ζωή παιδιών και εφήβων

Αμαλία Ατσαλάκη

Κλινική ψυχολόγος, Δρ Ψυχοπαθολογίας Παν/μιου Paris Vii -Μονάδα Εφήβων Αθήνας ΟΚΑΝΑ-επιστημονική συνεργάτις Τμήματος Εκπαίδευσης ΟΚΑΝΑ και Τμήματος Ψυχολογίας Παντείου Πανεπιστημίου

18:00-18:10

Ερωτήσεις

18:10-18:30

Διάλειμμα - 18:10-18:30

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ

"Παιδιά σε κίνδυνο: ο ρόλος του σχολείου στην προάσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού"

Παρασκευή 21 Φεβρουαρίου 2020, 18:30 -20:00

18:30 - 18:50

Νομικά ζητήματα σχετικά με την προστασία των παιδιών

Ευδοκία Κουβαρά

Νομικός με ειδίκευση στην παιδική προστασία

18:50 – 19:00

Ερωτήσεις

19:00 -19:20	Ζητήματα Παιδικής Προστασίας ασυνόδευτων και συνοδευόμενων παιδιών προσφύγων: αστεγία και κοινωνική απομόνωση Γιώργος Τριαντάφυλλος και Ρούλα Λινάρδου Κοινωνικοί Λειτουργοί, Μονάδα Παιδικής Προστασίας, Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού
19:20 -19:30	Ερωτήσεις
19:30 - 20:00	Συζήτηση – Κλείσιμο

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ

"Παιδιά σε κίνδυνο: ο ρόλος του σχολείου στην προάσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού"

Σάββατο 22 Φεβρουαρίου 2020, 10:00 - 14:30

ΑΙΘΟΥΣΑ 1 10:00-12:00	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 1^ο Αγωγή Υγείας μέσω της τέχνης (Εργαστήριο σχεδιασμού και υλοποίησης προγράμματος Αγωγής Υγείας) Βάσω Αλεξάκη Κοινωνική Λειτουργός – Ψυχοθεραπεύτρια Οικογένειας και Ζεύγους, Ms στην εκπαίδευση ενηλίκων, Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας του Δήμου Κηφισιάς «ΠΡΟΝΟΗ»
ΑΙΘΟΥΣΑ 2 10:00 - 12:00	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 2^ο Η σεξουαλική αγωγή ασπίδα προστασίας από τη σεξουαλική κακοποίηση: Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Ο Ρούλης Κουβαρούλης και η Ρίτσα Κουβαρίτσα» Σωτηρία Μακαρώνη Ψυχολόγος Υγείας MSc, Ψυχοθεραπεύτρια- θεραπεύτρια οικογένειας & ζεύγους Υποψήφια Διδάκτωρ Ιατρικής Σχολής ΕΚΠΑ, Επιστημονικά Υπεύθυνη του Κέντρου Πρόληψης ΠΡΟΝΟΗ
ΑΙΘΟΥΣΑ 3 10:00- 12:00	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 3^ο Οι εσωτερικές αναπαραστάσεις των εκπαιδευτικών για τις όψεις της κακοποίησης και της ασφάλειας Ηλίας Γκότσης Συγγραφέας, Ψυχοθεραπευτής – Οικογενειακός Θεραπευτής, Πιστοποιημένος Σύμβουλος Τοξικοεξαρτήσεων ICRC, Προϊστάμενος Τμήματος Εκπαίδευσης ΟΚΑΝΑ
ΑΙΘΟΥΣΑ 1 12:00 - 14:00	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 4^ο Ανίχνευση της παραμέλησης (ορισμός, μορφές, χαρακτηριστικά) και καλές πρακτικές ενίσχυσης της ανθεκτικότητας παιδιών και εφήβων Αμαλία Ατσαλάκη Κλινική ψυχολόγος, Δρ Ψυχοπαθολογίας Παν/μιου Paris Vii - Μονάδα Εφήβων

Αθήνας ΟΚΑΝΑ - επιστημονική συνεργάτις Τμήματος Εκπαίδευσης ΟΚΑΝΑ και
Τμήματος Ψυχολογίας Παντείου Πανεπιστημίου
Αντωνία Τσίγκου
Τελειόφοιτη Τμήματος Ψυχολογίας Παντείου Πανεπιστημίου

ΑΙΘΟΥΣΑ 2

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 5^ο

12:00 - 14:00

**Εργαστήριο ενημέρωσης & ευαισθητοποίησης για την παιδική προστασία σε
ασυνόδευτα και συνοδευόμενα παιδιά πρόσφυγες**

Μάνια Παππά και Μαντώ Λιαδοπούλου

Ψυχολόγοι, Δίκτυο για τα δικαιώματα του παιδιού

ΑΙΘΟΥΣΑ 3

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 6^ο

12:00 - 14:00

**"Ο πιο μικρός, ο πιο θουθός κι ο καταφρονεμένος": Το αισθητηριακά
ευαίσθητο παιδί μέσα στο παραμύθι**

Στέλιος Πελασγός

Ιστορητής, Δρ. Παιδαγωγικής, Συγγραφέας

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΟΜΙΛΙΩΝ

**Προστασία των παιδιών από την θυματοποίηση: σύγχρονες αντιλήψεις και η εμπειρία της
Επιτροπής Λανζαρότε του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των παιδιών από την
σεξουαλική βία και εκμετάλλευση**

Γιώργος Νικολαΐδης

Ψυχίατρος, Πρόεδρος της Επιτροπής Λανζαρότε του Συμβουλίου της Ευρώπης, Διευθυντής της
Διεύθυνσης Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού

Περίληψη

Οι σύγχρονες αντιλήψεις για την προστασία των παιδιών από την βία, την εκμετάλλευση και την εν γίνει θυματοποίηση θέλουν πρώτα από όλα η έμφαση να δίνεται στην πρόληψη: στην στήριξη των οικογενειών με παιδιά που διαβιούν στον κοινωνικό αποκλεισμό και με παράγοντες οικογενειακής δυσλειτουργίας και στον έγκαιρο εντοπισμό των κρουσμάτων σε όσο το δυνατόν πρωιμότερα στάδια μέσα από καθολικά προγράμματα προληπτικού έλεγχου αλλά και κατάλληλη ευαισθητοποίηση μηχανισμών μαζικής πρόσβασης των παιδιών, όπως το σχολείο και η πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας. Οι ίδιες αντιλήψεις επιτάσσουν επίσης την αναδιαμόρφωση των διαδικασιών και μοντέλων εργασίας των διαφόρων εμπλεκόμενων υπηρεσιών στην βάση της εμπειρικά τεκμηριωμένης πρακτικής, της διακλαδικότητας και της διεπιστημονικότητας αλλά και τις αρχές των φιλικών προς το παιδί υπηρεσιών. Τέλος, για τις περιπτώσεις όπου παιδιά βρίσκονται σε κίνδυνο, δεκαετίες έρευνας έχουν δείξει πως το ωφελιμότερο για τα παιδιά δεν είναι η αβασάνιστη απομάκρυνση των παιδιών από την φυσική τους οικογένεια αλλά, ακόμα και στις περιπτώσεις που αυτό τελικώς απαιτηθεί, είναι σκόπιμο να αποφεύγονται οι ιδρυματικές τοποθετήσεις και να προτιμώνται οι εναλλακτικές μορφές παιδικής φιλοξενίας (πχ ανάδοχο) με παράλληλη εντατική παρέμβαση στην δυσλειτουργική οικογένεια και στόχο την ταχύτερη κατά το δυνατόν επάνοδο του παιδιού με ασφάλεια στην οικογένεια του. Με δυο λόγια, αντί μιας παραδοσιακής εικόνας της παιδικής προστασίας που ήταν η ανατροφή των παιδιών γονέων που αδυνατούσαν για οποιονδήποτε λόγο να τα αναθρέψουν, έχει κυριαρχήσει μια σύγχρονη

αντίληψη της παιδικής προστασίας ως αρωγής των δυσκολεμένων γονέων στο να αναθρέψουν τελικά αυτοί οι ίδιοι τα παιδιά τους με την κατάλληλη υποστήριξη. Σε αυτές τις γενικές γραμμές κινείται και η δραστηριότητα της Επιτροπής Λανζαρότε του Συμβουλίου της Ευρώπης, του εποπτικού οργάνου του Συμβουλίου για την εφαρμογή στις χώρες-μέλη της Σύμβασης του Λανζαρότε για την προστασία των παιδιών από την σεξουαλική βία και εκμετάλλευση. Η σύμβαση αυτή, που έχει κυρωθεί με νόμο και στην Ελλάδα από το 2007, εμπεριέχει σειρά προνοιών για την πρόληψη του φαινομένου, την δίωξη των δραστών, την προστασία των θυμάτων και την διατομεακή και διακρατική συνεργασία για την αντιμετώπιση της σεξουαλικής θυματοποίησης των παιδιών. Ανάμεσα στα άλλα, στην Σύμβαση περιλαμβάνονται μέτρα όπως η θέσπιση της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, τυπικής και άτυπης, η επέκταση του χρόνου παραγραφής σχετικών αδικημάτων, ώστε να μετράει από την ενηλικίωση των παιδιών – θυμάτων (και όχι από τον χρόνο τέλεσης τους), η καθιέρωση της υποχρεωτικότητας στην αναφορά υπονοιών ή καταγγελιών για όλους τους εμπλεκόμενους επαγγελματίες, η θέσπιση των φιλικών προς το παιδί διαδικασιών στην δικανική διερεύνηση των καταγγελιών, η εννοιολόγηση των αδικημάτων σεξουαλικής θυματοποίησης των παιδιών με την χρήση των νέων τεχνολογιών κ.α.

Κακοποίηση και Παραμέληση Παιδιών: Οδηγίες για την αναγνώριση και τη διαχείριση των περιπτώσεων από τους εκπαιδευτικούς

Ανθή Βασιλακοπούλου

Κοινωνική Λειτουργός, MSc, Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού

Περίληψη

Οι εκπαιδευτικοί, μέσω της καθημερινής τους επικοινωνίας με τα παιδιά, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο όχι μόνο στο να αποκτήσουν εκείνα θετικές εμπειρίες και να προοδεύσουν ακαδημαϊκά και σε επίπεδο σχέσεων, αλλά και στη διασφάλιση της ευημερίας τους. Με την παρατήρηση της συμπεριφοράς των παιδιών μπορούν να αναγνωρίσουν σημεία που εγείρουν ανησυχία, και να κινηθούν με σκοπό την υποστήριξή τους.

Στο συγκεκριμένο εργαστήριο, πρόκειται να παρουσιαστούν:

- οι διαφορετικές μορφές κακοποίησης/παραμέλησης παιδιών,
- οι ενδείξεις που μπορεί ο/η εκπαιδευτικός να παρατηρήσει προκειμένου να αναγνωρίσει ένα παιδί θύμα ενδο-οικογενειακής βίας,
- τα βήματα που οφείλει να ακολουθήσει σε περίπτωση τέτοιας υπόνοιας,
- ο προτεινόμενος τρόπος επικοινωνίας με το παιδί που αποκαλύπτει ότι υφίσταται βία, και τέλος
- το νομικό πλαίσιο που καθορίζει τις ενέργειες των εκπαιδευτικών.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 4^ο

Ανίχνευση της παραμέλησης (ορισμός, μορφές, χαρακτηριστικά) και καλές πρακτικές ενίσχυσης της ανθεκτικότητας παιδιών και εφήβων

Αμαλία Ατσαλάκη

Κλινική ψυχολόγος, Δρ Ψυχοπαθολογίας Παν/μιου Paris VII - Μονάδα Εφήβων Αθήνας ΟΚΑΝΑ - επιστημονική συνεργάτις Τμήματος Εκπαίδευσης ΟΚΑΝΑ και Τμήματος Ψυχολογίας Παντείου Πανεπιστημίου

Αντωνία Τσίγκου

Τελεόφοιτη Τμήματος Ψυχολογίας Παντείου Πανεπιστημίου

Περίληψη

Η έννοια του *ψυχικού τραύματος* αποτελεί δάνειο από την ιατρική επιστήμη, υποδεικνύοντας εν προκειμένω όχι τη ρήξη των ιστών του σώματος, αλλά την πρόκληση μιας μορφής «ψυχικής αιμορραγίας», ως αποτέλεσμα της βίας που ασκεί στον ψυχισμό η τραυματική εμπειρία. Οι τραυματικές εμπειρίες αφήνουν μόνιμα ίχνη στην ψυχική ζωή, τα οποία ωστόσο διαφέρουν ανάλογα με τη χρονική στιγμή που επισυμβαίνουν, τη διάρκεια, το χαρακτήρα του τραυματικού συμβάντος ή άλλους «προσδιοριστές». Θα μιλήσουμε για τις πρώιμες μορφές εγγραφής τραυματικών εμπειριών, για τις «ηχηρές» και «σιωπηλές» εκδοχές τους, για το ενδεχόμενο της διαγενεακής μετάδοσής τους, ειδικά όταν παραμένουν ανείπωτες, καθώς και για τους παράγοντες που μπορεί να δράσουν προστατευτικά όταν ένα παιδί είναι ευάλωτο και τους μηχανισμούς και τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να γίνει θεραπευτική παρέμβαση σε παιδιά και εφήβους που έχουν υποστεί ψυχικούς τραυματισμούς.

Νομικά ζητήματα σχετικά με την προστασία των παιδιών

Ευδοκία Κουβαρά

Δικηγόρος, εμπειρογνώμονας στην παιδική προστασία

Περίληψη

Οι εκπαιδευτικοί καθώς αποτελούν μια σταθερή παρουσία στη ζωή των παιδιών έχουν την ευκαιρία να αναγνωρίσουν αν ένα παιδί μπορεί να θύμα κακοποίησης ή παραμέλησης. Παρότι δεν καλούνται να γίνουν ανακριτές ή θεραπευτές, μπορούν να στηρίξουν ένα παιδί και να διασφαλίσουν τα δικαιώματά του.

Μέσα από την παρουσίαση του εθνικού, ευρωπαϊκού και διεθνούς σχετικού νομικού πλαισίου, επιδιώκεται η κατανόηση από την πλευρά των εκπαιδευτικών των βασικών κριτηρίων για κάθε ενέργεια ή παρέμβαση σε περιπτώσεις παραβίασης των δικαιωμάτων του παιδιού. Επιπρόσθετα, οι εκπαιδευτικοί είναι σημαντικό να γνωρίζουν τα επαγγελματικά τους όρια αλλά και τις υποχρεώσεις τους όπως αυτές απορρέουν από την επαγγελματική τους ιδιότητα και αφορούν στην προάσπιση και προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού.

Ζητήματα Παιδικής Προστασίας ασυνόδευτων και συνοδευόμενων παιδιών προσφύγων: αστεγία και κοινωνική απομόνωση

Γιώργος Τριαντάφυλλος και Ρούλα Λινάρδου

Κοινωνικοί Λειτουργοί, Μονάδα Παιδικής Προστασίας, Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Περίληψη

Η αρχική περίοδος της ζωής των προσφύγων στο άγνωστο πολιτισμικό περιβάλλον της χώρας υποδοχής τους αφορά σε μία παρατεταμένη περίοδο μεγάλου άγχους, δυσκολιών και εμποδίων που αντιμετωπίζουν σχετικά με τη προσαρμογή και τη κοινωνική τους ένταξη. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν αφορούν σε αβεβαιότητα και ανασφάλεια, κοινωνική απομόνωση, φτώχεια, απόλυτη εξάρτηση από ανθρωπιστική βοήθεια, διεργασίες αποπολιτισμού σε εθνικά, πολιτισμικά και θρησκευτικά θέματα ταυτότητας, κοινωνικό αποκλεισμό, εμπειρίες διακρίσεων, ξενοφοβίας και ρατσισμού. Τα προβλήματα αυτά διαχέονται σε όλη την οικογένεια, τόσο στους γονείς όσο και στα παιδιά. Η θεματική της παρουσίασης αφορά στις ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις σε άστεγες οικογένειες και ανήλικους στο κέντρο της Αθήνας, από τη Μονάδα Παιδικής Προστασίας του Δικτύου για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Ειδικότερα, μέσα από την παρουσίαση συγκεκριμένων περιστατικών, αναδεικνύονται τόσο οι προκλήσεις και δυσκολίες τις οποίες καλείται να αντιμετωπίσει και να διαχειριστεί ο επαγγελματίας που συνεργάζεται με τον συγκεκριμένο προσφυγικό πληθυσμό, όσο επίσης και οι ελλείψεις που παρατηρούνται στο σύστημα προστασίας του παιδιού και της οικογένειας στη χώρα μας για το μείζον θέμα της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης των παιδιών.

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ

Εργαστήριο 1^ο: Αγωγή Υγείας μέσω της τέχνης – (Εργαστήριο σχεδιασμού και υλοποίησης προγράμματος Αγωγής Υγείας)

Βάσω Αλεξάκη

Κοινωνική Λειτουργός – Ψυχοθεραπεύτρια Οικογένειας και Ζεύγους, Ms στην εκπαίδευση ενηλίκων, Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας του Δήμου Κηφισιάς «ΠΡΟΝΟΗ»

Περίληψη

Το πρόγραμμα «ΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ» είναι ένα καινοτόμο πρόγραμμα αγωγής υγείας που δίνει την ευκαιρία στους εκπαιδευτικούς να εφαρμόσουν 6 ανεξάρτητες συναντήσεις μεταξύ τους, με συγκεκριμένη μεθοδολογία η καθεμία, διάρκειας δυο έως τριών διδακτικών ωρών (θα αποφασίζει ο εκπαιδευτικός τη διάρκεια κάθε συνάντησης), που βασίζονται στην αξιοποίηση έργων τέχνης (κινηματογραφικές ταινίες, ταινίες μικρού μήκους, λογοτεχνικά κείμενα, έργων ζωγραφικής ή γλυπτικής, κ.α).

Οι θεματικές που επιλέξαμε να εργαστούμε αξιοποιώντας την προσέγγιση του Αλέξη Κόκκου για τη «Μετασχηματίζουσα Μάθηση μέσω της Αισθητικής Εμπειρίας» και προσαρμόζοντας την στο έργο μας στην πρόληψη των εξαρτήσεων και την προαγωγή της ψυχοκοινωνικής υγείας είναι οι παρακάτω:

- Γνωριμία με τον εαυτό μου και τους άλλους
- Όλοι ίσοι – Όλοι διαφορετικοί
- Σχολικός Εκφοβισμός
- Άγχος στην εφηβεία
- Εξαρτήσεις
- Συναισθήματα

Εργαστήριο 2^ο: Η σεξουαλική αγωγή ασπίδα προστασίας από τη σεξουαλική κακοποίηση: Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Ο Ρούλης Κουβαρούλης και η Ρίτσα Κουβαρίτσα»

Σωτηρία Μακαρώνη

Ψυχολόγος Υγείας MSc-Ψυχοθεραπεύτρια

Επιστημονικά Υπεύθυνη Κέντρου Πρόληψης Εξαρτήσεων & Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας "ΠΡΟΝΟΗ" Δήμου Κηφισιάς-ΟΚΑΝΑ

Περίληψη

Πρόκειται για ένα καινοτόμο εκπαιδευτικό πρόγραμμα σεξουαλικής αγωγής για την υγιή ψυχοσεξουαλική ανάπτυξη των νηπίων που δημιουργήθηκε από το Κ.Π. «Όραμα» Ν. Πέλλας σε συνεργασία με νηπιαγωγούς του Νομού και εγκεκριμένο από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) του Υπουργείου Παιδείας ώστε να μπορεί να εφαρμοστεί στα νήπια.

Ο γενικός στόχος του εργαστηρίου είναι να ευαισθητοποιήσει τους εκπαιδευτικούς της προσχολικής ηλικίας στον σημαντικό ρόλο που μπορεί να παίξει η σεξουαλική αγωγή στην πρόληψη της σεξουαλικής κακοποίησης. Το περιεχόμενο του βιωματικού σεμιναρίου βασίζεται στην μεθοδολογία του ομώνυμου εγκεκριμένου από το ΙΕΠ προγράμματος που δημιούργησε το Κέντρο Πρόληψης Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας «Όραμα» του Ν. Πέλλας σε συνεργασία με νηπιαγωγούς του Νομού και το οποίο υλοποιεί το Κέντρο Πρόληψης

των Εξαρτήσεων «ΠΡΟΝΟΗ» Δήμου Κηφισιάς-ΟΚΑΝΑ, σε νηπιαγωγούς τα τελευταία χρόνια στην Αθήνα.

Το πρόγραμμα «Ο Ρούλης Κουβαρούλης & Η Ρίτσα Κουβαρίτσα» έχει στόχο την υγιή ψυχοσεξουαλική ανάπτυξη των νηπίων. Τα παιδιά παίρνουν απαντήσεις σε ερωτήσεις, όπως π.χ. πώς ήρθαν στον κόσμο, μαθαίνουν πώς να σέβονται και να φροντίζουν το σώμα τους και πώς να προστατεύουν τον εαυτό τους από κινδύνους και ενδεχόμενες συμπεριφορές σεξουαλικής παρενόχλησης. Στο εργαστήρι μέσω ενός συνδυασμού βιωματικών τεχνικών και θεωρητικών εισηγήσεων οι συμμετέχοντες θα έχουν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με το πρόγραμμα και να κατανοήσουν πως μπορούν να συμβάλλουν στη πρόληψη και την αντιμετώπισή της σεξουαλικής κακοποίησης.

Εργαστήριο 3^ο: Οι εσωτερικές αναπαραστάσεις των εκπαιδευτικών για τις όψεις της κακοποίησης και της ασφάλειας

Ηλίας Γκότσης

Συγγραφέας, Ψυχοθεραπευτής – Οικογενειακός Θεραπευτής, Πιστοποιημένος Σύμβουλος Τοξικοεξαρτήσεων ICRC, Προϊστάμενος Τμήματος Εκπαίδευσης ΟΚΑΝΑ

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια παρατηρούμε ότι ολοένα και περισσότερο εντείνεται ο διάλογος για τα φαινόμενα της κοινωνικής βίας, του σχολικού αποκλεισμού και τη σημασία που έχουν, οι πολιτικές που συνδέονται με την δημοκρατία, την συμμετοχικότητα, την αποδοχή της διαφορετικότητας και τη συμπερίληψη για την δημιουργία πεδίων ασφάλειας στην σχολική κοινότητα. Στο εργαστήρι οι συμμετέχοντες/-ουσες, θα έχουν τη δυνατότητα να διερευνήσουν και να κατανοήσουν τις « φωνές» που αναδύονται στη σχολική κοινότητα σχετικά με τις όψεις και τις πρακτικές του αποκλεισμού και της συμπερίληψης.

Εργαστήριο 4^ο: Ανίχνευση της παραμέλησης (ορισμός, μορφές, χαρακτηριστικά) και καλές πρακτικές ενίσχυσης της ανθεκτικότητας παιδιών και εφήβων

Αμαλία Ατσαλάκη

Κλινική ψυχολόγος, Δρ Ψυχοπαθολογίας Παν/μιου Paris Vii - Μονάδα Εφήβων Αθήνας ΟΚΑΝΑ - επιστημονική συνεργάτις Τμήματος Εκπαίδευσης ΟΚΑΝΑ και Τμήματος Ψυχολογίας Παντείου Πανεπιστημίου

Αντωνία Τσίγκου

Τελεόφοιτη Τμήματος Ψυχολογίας Παντείου Πανεπιστημίου

Περίληψη

Αρχικά θα συζητηθούν με τους εκπαιδευτικούς βασικές όψεις της παιδικής παραμέλησης μέσα από τις αναπαραστάσεις τους αλλά και την εμπειρία τους με τους μαθητές τους στη σχολική καθημερινότητα. Στη συνέχεια, με τη χρήση ενός διαδραστικού εργαλείου, θα προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε εμπόδια που συναντάμε και εφόδια που διαθέτουμε στις παρεμβάσεις με στόχο την ενδυνάμωση της «ανθεκτικότητας» των παιδιών και εφήβων. Στο τέλος, θα δοθούν βιβλιογραφικά αλλά και ερευνητικά δεδομένα για τις θεματικές αυτές.

Εργαστήριο 5^ο: Προκλήσεις στην ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων

Μαντώ Λιαδοπούλου και Μάνια Παππά,

Ψυχολόγοι, Μονάδα Παιδικής Προστασίας, Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Περίληψη

Η Ελλάδα είναι μία από τις ευρωπαϊκές χώρες που παίζει σημαντικό ρόλο στην προσφυγική κρίση τα τελευταία 4 χρόνια. Μεταξύ των πιο ευάλωτων ομάδων συγκαταλέγεται εκείνη των ασυνόδευτων ανήλικων. Τον Δεκέμβριο του 2019 ο εκτιμώμενος αριθμός ασυνόδευτων ανήλικων στην Ελλάδα είναι 5.276 και 1.376 διαβιούν σε επισφαλείς συνθήκες στέγασης (ΕΚΚΑ, 2019). Η πλειοψηφία είναι έφηβα αγόρια που ζουν σε πλατείες, καταλήψεις ή σε διαμερίσματα με άγνωστα άτομα. Η Μονάδα Παιδικής Προστασίας του Δικτύου για τα Δικαιώματα του Παιδιού παρέχει ψυχοκοινωνική υποστήριξη και νομική βοήθεια σε ασυνόδευτους ανήλικους και ευάλωτες οικογένειες με παιδιά στον αστικό ιστό της Αθήνας.

Μία από τις κύριες ανησυχίες μας ήταν τα συναισθήματα της μοναξιάς, της αβοηθητότητας και απελπισίας που αναφέρουν πολλοί ασυνόδευτοι ανήλικοι στις συναντήσεις.

Το παρόν εργαστήριο έχει ως στόχο να ευαισθητοποιήσει τους συμμετέχοντες στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι ασυνόδευτοι ανήλικοι - ιδιαίτερα όσοι δε ζουν σε ασφαλή στεγαστικά πλαίσια- στην καθημερινότητά τους.

Εργαστήριο 6^ο: "Ο πιο μικρός, ο πιο βουβός και ο καταφρονεμένος." Το αισθητηριακά ευαίσθητο παιδί μέσα στο παραμύθι

Στέλιος Πελασγός

Ιστορητής, Δρ. Παιδαγωγικής, Συγγραφέας

Περίληψη

Ο πιο μικρός, ο πιο βουβός κι ο καταφρονεμένος είναι στα λαϊκά παραμύθια ο/η μικρότερος/η γιός/ κόρη του ξυλοκόπου, ένα παιδί με υψηλή αισθητηριακή ευαισθησία που περιθωριοποιείται και θυματοποιείται αλλά που τελικά θα σώσει το βασίλειο ολόκληρο με τις δυνάμεις του.

Είναι ελαφροϊσκιωτος/η ; Γι' αυτούς και γι' αυτές ο κόσμος έχει πιο δυνατά χρώματα, πιο έντονους ήχους, πιο πολλές γεύσεις, πιο συνταρακτικές μυρωδιές και τα χέρια τους συνεχώς αγγίζουν και μιλούν. «Κολλάνε» συναισθήματα από τους γύρω τους όπως άλλοι κολλάνε μικρόβια.

Δεν είναι «παράξενοι» ούτε «μυγιάγγιχτοι» αλλά ανήκουν στο 8 - 15% του πληθυσμού που έχει υψηλή αισθητηριακή ευαισθησία.

Κι όμως συχνά νιώθουν ένοχοι για το χάρισμα αυτό.

Στα λαϊκά παραμύθια η ευαισθησία αυτή είναι το χάρισμα που τους επιτρέπει ν ακούνε τα μυρμήγκια, να ξεμαρμαρώνουν την πέτρινη καρδιά και να τα βάζουν με τους δράκους.

Επιστημονική - Οργανωτική Επιτροπή:

Ευαγγελία Φρυδά, Υπεύθυνη Αγωγής Υγείας Δ.Δ.Ε. Β' Αθήνας

Αιμιλία Τσαμουρά, Υπεύθυνη Αγωγής Υγείας Δ.Δ.Ε. Γ' Αθήνας

Μάρα Δρακοπούλου, Υπεύθυνη Αγωγής Υγείας Δ.Δ.Ε. Δ' Αθήνας

Γεωργία Κορακίδη, Υπεύθυνη Αγωγής Υγείας Δ.Δ.Ε. Δυτικής Αττικής

Ιωάννα Μποσινάκη, Υπεύθυνη Αγωγής Υγείας Δ.Δ.Ε. Πειραιά

Τριαντάφυλλος Δούκας, Υπεύθυνος Αγωγής Υγείας Δ.Π.Ε. Α' Αθήνας

Ευαγγελία Σιαφαρίκα, Υπεύθυνη Αγωγής Υγείας Δ.Π.Ε. Β' Αθήνας

Παναγιώτης Πήλιουρας, Υπεύθυνος Αγωγής Υγείας Δ.Π.Ε. Γ' Αθήνας

Ιωάννα Μενδρινού, Υπεύθυνη Αγωγής Υγείας Δ.Π.Ε. Δ' Αθήνας

Γεωργίτσα Σταματοπούλου, Υπεύθυνη Αγωγής Υγείας Δ.Π.Ε. Δυτικής Αττικής